

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

EKONOMSKI FAKULTET – Podgorica

Lekcija 2 – **Pojam i sadržaj bilansa**

1

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Analiza je naučni metod raščlanjivanja (razlaganja) i objašnjenja neke složene statičke ili dinamičke pojave.

Takva pojava je **finansijski izveštaj preduzeća** jer je on složen i rezultat je odluka o upotrebi resursa (kapitala).

Trajanje pojave je neograničeno, a rezultat se saopštava na određeni dan.

Analizom se utvrđuje zašto je rezultat upotrebe resursa takav kakav jeste, koji su uzroci i posledice i kako dalje.

2

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Računarski unovodstveni informacioni sistem zadužen je za prikupljanje podataka, obradu ili procesiranje podataka, upravljanje bazom podataka i generisanje izveštaja različitih namjena.

Sve promene se beleže hronološkim redom, na osnovu originalnih dokumenata sačinjenih u pismenoj formi u momentu nastanka poslovnog događaja.

Iz računarski unovodstvenih dokumenata je vidljivo:

- izmeđusobnih pravnih lica se odvija transakcija,
- koja odgovorna lica u tome učestvuju, i identifikacioni elementi pravnog lica,
- mjesto,
- vrijeme,
- sadržaj,
- i vrijednost transakcije.

3

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Prezentiranje obrađene informacije **eksternim i internim** korisnicima koji pokazuju uspešnost odlučivanja i finansijski položaj preduzeća kao posledicu odlučivanja, računarski unovodstvo vrši u vidu bilansa ili finansijskog izveštaja.

Finansijski izveštaji predstavljaju odgovornost menadžmenta preduzeća.

BILANS ILI FINANSIJSKI IZVEŠTAJ JE RAČUNARSKO UNOVODSTVENA, POSLOVNO - FINANSIJSKA, STATISTIČKA, EKONOMSKA I DRUŠTVENA POJAVA.

4

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Zbog značajna informacija koje sadrže bilansi, za poslovno odlučivanje kako internih tako i eksternih korisnika, izvršena je harmonizacija forme i sadržaja bilansa.

Harmonizacija je proces globalnih razmera gde važnu ulogu imaju Meunarodni računski standardi (MRS) odnosno Meunarodni standardi finansijskog izveštavanja (MSFI).

Iz procesa harmonizacije proistekao je naziv /termin finansijski izveštaj umesto bilans.

5

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Prema Meunarodnom računskom unovodstvenom standardu 1- Presentacija finansijskih izveštaja „finansijski izveštaji opšte namjene su izveštaji namenjeni zadovoljavanju potreba korisnika koji nisu u poziciji da zahtevaju od entiteta da sastavlja izveštaje namenjene njihovim određenim informacionim potrebama“

Cilj finansijskih izveštaja je „da se obezbijede informacije o finansijskoj poziciji, finansijskom uspehu i tokovima gotovine entiteta, koje su korisne za donošenje ekonomskih odluka šireg kruga korisnika.

Finansijski izveštaji takođe pokazuju rezultate koje je ostvarilo rukovodstvo u upravljanju resursima koji su mu povereni“

6

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Finansijski izveštaji pružaju informacije o:

- imovini
- obavezama
- kapitalu
- prihodima i rashodima, uključujući i dobitke i gubitke
- doprinosima od raspodjele vlasnicima koji deluju u svojstvu vlasnika
- tokovima gotovine entiteta

7

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Kompletan set finansijskih izveštaja uključuje:

1. bilans stanja (izveštaj o finansijskoj poziciji na kraju perioda)
2. bilans uspeha (izveštaj o ukupnom rezultatu za period),
3. izveštaj o promenama na kapitalu za period,
4. izveštaj o novim tokovima (tokovima gotovine) za period i
5. napomene uz finansijske izveštaje.

Obavezni godišnji završni račun podrazumijeva i statistički aneks

8

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

U postupku izrade finansijskih izvještaja respektuju se sledeći principi:

- na elu ra unovodstvene prudenije (razboritost i opreznost) izbegavanja rizika i optere enja neizvesnostima
- na elu nabavne vrednosti (istorijski trošak) za vrednovanje bilansnih pozicija, osim kada je to druga ije utvr eno
- na elu obavezne saglasnosti odnosno pridržavanja pravila i postupaka
- me uperiodi na konzistentnost primjene utvr enih na elu
- savjesna primena ra unovodstvenih na elu

9

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Finansijski izvještaj je integralni obuhvat svih poslovnih aktivnosti .

Finansijsko izveštavanje o stanju preduze a je od **javnog interesa**.

Finansijski izveštaji nemaju obeležja **savršenih izveštaja**.

Poslovni svet nije imun na lažne finansijske izveštaje koji se nazivaju „kreativni izveštaji.“

10

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Korisnici finansijskih izvještaja su:

1. Interni i eksterni korisnici
2. Korisnici sa direktnim i korisnici sa indirektnim finansijskim interesima

11

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Najvažniji eksterni korisnici FI su:

- Sadašnji i potencijalni investitori, odnosno akcionari,
- Sadašnji i potencijalni povjerioci (banke i druga preduze a),
- Vladine institucije (poreska uprava i sl.)
- Ostale vladine i nevladine institucije (KHOV, berze, državna tijela za planiranje i budžet, profesionalne asocijacije, finansijski analiti ari i dr.)
- Ostali korisnici (finansijski savjetnici, revizorske ku e, sindikati, nau ne ustanove i nau no – istraživa ke institucije itd.)

12

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Najvažniji interni korisnici FI su:

- Menadžment na svim nivoima
- zaposleni

13

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

- **Investitori**, radi donošenja odluka o kupovini, zadržavanju ili prodaji akcija i procjeni sposobnosti preduzeća da isplati dividendu. Investitori se mogu posmatrati u užem i širem smislu. U užem smislu investitori su potencijalni ulagači u preduzeće. U širem smislu investitori su **vlasnici akcija** (akcionari). Investitorima su potrebne informacije iz finansijskog izveštaja da bi mogli procijeniti sadašnju i o ekvivalentnu finansijsku poziciju preduzeća.
- **Zaposleni**, radi informacija o stabilnosti i profitabilnosti poslovanja preduzeća i mogu nositi obezbjeđenu platu i izdataka vezanih za njih.

14

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Zajmodavci, odnosno **kreditori** radi informacija na osnovu kojih će procijeniti da li će krediti biti blagovremeno vraćeni sa pripadajućim kamatama.

Kreditori koji plasiraju kratkoročno vezana sredstva procjenjuju **likvidnost** preduzeća i mogu nositi kreiranje novčanog toka.

Kreditori koji plasiraju sredstva na dugi rok radije procjenjuju **profitabilnost** u budućnosti i sposobnost generisanja novčanog toka u budućnosti.

15

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Dobavljači i drugi poslovni poverioci radi informacija na osnovu kojih će procijeniti kvalitet poslovnog partnera i njegove moguće obaveze. Svako je zainteresovan da posluje sa dobrim klijentom.

Kupci radi informacija na osnovu kojih će procijeniti moguće dugoročne saradnje i pouzdanih dobavljača.

16

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Vlada, njene agencije i regulatorna tijela određuju „pravila igre“ i zainteresovani su za što kvalitetnija pravila kojima se usmjerava ekonomski i društveni razvoj. Finansijski izveštaji mogu biti test za usvojena „pravila igre“. Regulatorna tijela utiču na raspodelu resursa, regulisanje poslovanja, monetarnu politiku, poresku politiku, politiku zapošljavanja.

Javnost, kao što je lokalna samouprava radi informacija na osnovu kojih se planirati i analizirati zaposlenost stanovništva i projektovati trendova razvoja okruženja.

17

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Korisnici finansijskih izveštaja prema finansijskom interesu.

- **direktni finansijski interes**
 - Menadžment
 - Sadašnji i potencijalni investitori i vlasnici
 - Sadašnji i potencijalni povjerioci
 - Zaposleni
- **indirektni finansijski interes**
 - Vladine institucije
 - KMOV
 - Centralna banka, statistički zavodi i sl.
 - Sindikat, finansijski savjetnici i analitičari
 - Revizorske kuće i opšta javnost

18

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

EU je poela proces harmonizacije prava unovodstva uvođenjem četvrte i Sedme Direktive EU

EU je Uredbom Evropskog parlamenta i Vijeća uvela obavezu korištenja MSFI i MRS koje izdaje IASB (Odbor za međunarodne unovodstvene standarde) za sva preduzeća koja sastavljaju konsolidovane finansijske izveštaje i svojim akcijama se trguje na organizovanom tržištu. (01.01.2005. godine).

Harmonizacija prava unovodstva je postupak ujednaavanja FI različitih zemalja, kako bi se postigao zadovoljavajući stepen uporedivosti FI.

- Regulatori
- Sastavljači FI
- Korisnici FI

19

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Harmonizacija obuhvata:

- re unovodstvene standarde
- izveštaje koje objavljuju javne kompanije
- revizijske standarde

20

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Proces harmonizacija obuhvata dva paralelna procesa:

- usklađivanje nacionalnih standarda sa MSFI i MRS
- proces usklađivanja MSFI sa američkim GAAP (američki opšteprihvaćeni računovodstveni standardi)

21

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Prilikom sastavljanja finansijskih izveštaja, u kontekstu kvaliteta finansijskih izveštaja, potrebno je posvetiti pažnju pravilima sastavljanja i prezentacije finansijskih izveštaja.

Računovodstvo kao profesija mora biti odgovorno za pravilnu primjenu standarda i na taj način je u službi akcionara i drugih korisnika finansijskih izveštaja, odnosno u javnom interesu.

Rukovodstvo treba da uspostavi sistem kontrole kvaliteta finansijskih izveštaja i njihovo javno objavljivanje.

22

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Pravila za sastavljanje finansijskih izveštaja preporučena po MRS i MSFI su:

- Na elu uzroka nastanka prihoda i rashoda
- Na elu stalnosti poslovanja (princip going concern)
- Materijalni značaj i grupisanje
- Prebijanje
- Period izveštavanja
- Uporedne informacije
- Doslednost prezentacije

23

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Na elu uzroka nastanka prihoda i rashoda

Na elu uzroka nastanka prihoda i rashoda znači da se efekti transakcija i drugih poslovnih događaja priznaju onda kada se dogode, a ne kada se gotovina ili ekvivalenti gotovine prime ili isplate.

Na elu stalnosti poslovanja (princip going concern)

Na elu stalnosti poslovanja (princip going concern) podrazumijeva da je preduzeće osnovano da posluje na neodređeno vrijeme.

U slučajevima kada rukovodstvo proceni da postoje materijalni uslovi za sumnju da preduzeće ne može da posluje u neograničenom trajanju, takva neizvesnost se objelodanjuje.

24

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Materijalni značaj i grupisanje

Materijalni značaj i grupisanje podrazumeva da se svaka materijalno značajna grupa sličnih stavki zasebno iskaže u finansijskom izveštaju.

Ukoliko neka stavka nije materijalno značajna, ona se grupiše sa drugim stavkama ili u napomenama uz finansijske izveštaje.

Prebijanje

Prebijanje podrazumijeva da se imovina, obaveze, prihodi i rashodi ne prebijaju osim ako to zahtevaju MRS i MSFI. O imovini, kapitalu, prihodima, rashodima i obavezama izveštava se zasebno.

25

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Period izveštavanja

Preduzeće treba da prezentuje kompletan set finansijskih izveštaja najmanje jednom godišnje.

Uporedne informacije

Za sve stavke finansijskog izveštaja tekućeg perioda obelodanjuju se uporedne informacije prethodnog perioda.

Doslednost prezentacije

Doslednost prezentacije znači da se prezentacija i klasifikacija stavki u finansijskom izveštaju zadržava od prethodnog do sledećeg perioda.

26

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

U skladu sa MRS i MSFI, rukovodstvo preduzeća dužno je da posebno obelodani informacije na osnovu kojih će se pravilno razumjeti i identifikovati finansijski izveštaj:

- naziv preduzeća koje sačinjava izveštaj
- da li je izveštaj pojedinačni ili za grupu
- datum izveštaja ili period na koji se izveštaj odnosi
- valutu u kojoj su iskazane vrijednosti
- stepen zaokruživanja koji se u izveštaju koristi

27

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Da bi informacije sadržane u finansijskom izveštaju zadovoljile očekivanja korisnika, finansijski izveštaji treba da sadrže sledeća obeležja:

1. Razumljivost
2. Relevantnost
3. Važnost (značajnost - materijalnost)
4. Pouzdanost
5. Uporedivost
6. Istinito i objektivno predstavljanje

28

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Informacija je pouzdana ako je:

- vjerno predstavila transakcije
- suština značajnija od forme (suštinska i ekonomska realnost)
- neutralna (oslobodjena predrasuda) tj. ne utiče na postizanje unapred zamišljenog rezultata
- oprezna (oslobodjena neizveznosti, ne preuveličava ili ne umanjuje, ne skriva rezerve ili latentne dobitke)
- potpuna, u okviru granica materijalnosti i troškova
- kompletna

29

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Informacija je **uporediva u vremenu i prostoru** ako je sačinjena na osnovu istih načela i za jednak vremenski period.

Informacije u finansijskom izveštaju su **istinite i fer predstavljene**, ako su prilikom sastavljanja finansijskog izveštaja:

- ispoštovana načela bilansiranja,
- usvojene računovodstvene politike, regulatorni okvir i kvalitativna obeležja informacija.

30

Pojam sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

bilans libra – vaga sa dva tesa
Bilan – godišnji račun

31

Pojam sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Del Bena 1364. godine koristi rije **bilans** u svom djelu Knjigovodstvo

Simon Stevin 1605. godine postavio zahtjev za sastavljanjem godišnjeg računa

Luka Paoli – Knjigovodstvo

Benedikt Kotrulji prvi objasnio suštinu dvojnog knjigovodstva 1458. godine: **"Trgovina i savršeni trgovac"**

32

Pojam sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

- ❑ Bilansom se mjeri i iskazuje rezultat.
- ❑ Bilans se uvijek iskazuje u obliku dvostranog pregleda ili u štafelnoj formi (jednostrani pregled).
- ❑ U ra unovodstvu se bilans koristi kada se iskazuje stanje i rezultat preduze a, posmatrano preko novane jedinice kao opšteg svodnog mjerila ra unovodstvenog iskazivanja.

33

Pojam sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Ra unovodstvo tradicionalno koristi bilans stanja i bilans uspjeha

Bilans uspjeha je u osnovi analiti ki ra un sopstvenog kapitala preduze a u kom se iskazuje njegovo pove anje (prihodi) i njegovo smanjenje (rashodi).

Bilans stanja predstavlja pregled sredstava preduze a i izvora sredstava, što zna i da na jednoj strani iskazuje imovinu (aktiva) a na drugoj kapital i obaveze (pasiva)

34

Pojam, sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

- ❑ Bilans stanja predstavlja finansijski izvještaj koji pokazuje izvore iz kojih su pribavljena sredstva koja se teku e koriste u poslovanju preduze a (tj. obaveze i ista imovina) i oblike imovine i imovinska prava u koja su ta sredstva uložena (tj. aktivu).
- ❑ Bilans stanja predstavlja prevashodno izvještaj organa upravljanja preduze a kojim oni treba da pokažu zainteresovanima šta su u inili sa sredstvima koja su im stavljena na koriš enje i upravljanje.

35

Pojam, sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Aktiva	Pasiva
A. STALNA IMOVINA (I + II + III)	A. KAPITAL (I + II)
I Nematerijalna ulaganja	I Osnovni kapital
II Osnovna sredstva	II Rezervni kapital
III Dugoro ni finansijski plasmani	B. OBAVEZE
B. OBRATNA IMOVINA (I + II + III)	I Dugoro ne obaveze
I Zalihe	II Kratkoro ne obaveze
II Kratkoro na potraživanja i plasmani	
III Gotovina	
C. AKTIVA (A + B)	C. PASIVA (A + B)

36

Pojam, sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

A. STALNA IMOVINA (I + II + III)
I Nematerijalna ulaganja
II Osnovna sredstva
III Dugoro ni finansijski plasmani
B. OBRтна IMOVINA (I + II + III)
I Zalihe
II Kratkoro na potraživanja i plasmani
III Gotovina
C. AKTIVA (A + B)
D. KAPITAL (I + II)
I Osnovni kapital
II Rezervni kapital
E. OBAVEZE:
I Dugoro ne obaveze
II Kratkoro ne obaveze
F. PASIVA (D + E)

37

- Pojam, sadržina i shvatanje bilansa
- EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA
- Potrebno je razlikovati:
- Bruto imovinu
 - istu imovinu (neto imovina)
 - Bilansnu imovinu
 - Imovinu preduze a
- 38

Pojam, sadržina i shvatanje bilansa

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA

Bruto imovina je zbir imovinskih djelova iskazanih na strani aktive.

Bilansna imovina jednaka je bruto imovini preduze a.

ista imovina, ili neto imovina (esto se naziva i neto aktiva) jeste razlika izme u bruto imovine i obaveza.

Imovina preduze a je jednaka bruto imovini uve anoj za latentne rezerve i umanjenoj za skrivene gubitke.

39